

LAJTOS NÓRA

Fészekaljából kiröppenve, avagy a Nyíregyházi Iskola

Épp a hőségriadótól volt hangos a média, amikor jött a felkérés, tartsak előadást egykori alma materem, a Nyíregyházi Egyetem, egykor a Bessenyei György Tanárképző Főiskola néven ismert intézmény fennállásának 60. évfordulója alkalmából. Ennek a szíves felkérésnek igyekszem most eleget tenni, s visszaemlékezni 1995–1999 közötti főiskolás éveimre.

Az egész történet ott kezdődött, hogy az érettségi után az osztályfőnököm, aki a magyartanárom is volt egyben, a Debreceni Egyetemet látta nekem-valónak, a zongoratanárom pedig a Zeneművészeti Főiskolát. Mivel 18 évesen nem tudtam dönteni és elköteleződni sem az irodalom, sem a zene mellett, ezért esett a választásom a nyíregyházi főiskolára, ahová – a fentiek értelmében tehát – magyar-ének-zene szakos hallgatóként kerültem. Máris hadd jelentssem ki: ez életem egyik legjobb döntése volt.

És akkor még nem tudtam, hogy milyen fórumok nyílnak majd meg lehetőségként, ahol az irodalomhoz való vonzalmamat kinyilváníthattam, de nemcsak én, hanem az akkori irodalombarát ismerőseim és irodalommal foglalkozó más hallgatók sem, ahol megismerhettük egymást és egymás munkáit. Először is itt volt a *Tanítani!* című hallgatói lap, amelynek szerkesztőségi tagja lettem. Másodszer: az 1994-ben alakult Ampha Önképző Kör, amely a kollégium alagsorában tartotta megbeszéléseit. A Kör alapító tagjai az áldott emlékű János István tanár úr és Horváth Orsolya hallgató voltak. Hetente vittük le írásainkat egymás és lelkes-támogató oktatóink elé, s olvastuk fel azokat a néha dohányfüstös félhomályban, kicsit izgulósan is talán, hogy akkor mi lesz az „ítélet”. De az ítékezés mindig elmaradt. Helyette tanácsok voltak, építő jellegű kritikák. János István, Jánosi Zoltán, Antal Artilla, Jakab András, Gerliczki András, Onder Csaba, Pállné Lakatos Ilona, Tukacsné Károlyi Margit, Margócsy Klára voltak azok a kedves tanáraink, akik hétről hétre eljöttek, és hozzászóltak írásainkhoz. Aztán addig-addig próbálkoztam a versírással, míg hamarosan utolért a folyosón a *Szabolcs-szatmár-beregi Szemle* versrovatának szerkesztője, egyben kitűnő esztétika tanárom, Karádi Zsolt, hogy publikációs lehetőséget ajánljon számomra a lapban. 1996-ban jelentek meg első verseim a *Szemlében*, és azóta publikálok rendszeresen irodalmi-művészeti folyóiratokban verseket, prózát, szaktudományos munkát, tanulmányokat, kritikákat, tárcákat egyaránt. Eddig nyolc könyvem jelent meg, köztük két tanulmánykötet, egy monográfia, öt verseskötet. Jelenleg a 12. kötetemen dolgozom. Publikációim száma közel 300. Díjaim: Napút dráma nívódíj 2020-ban, Irodalmi

Jelen prózadíja 2019-ben. Debrecen Városának Kulturális Ösztöndíja, NKA alkotói ösztöndíj.

Ha az akkori főiskola szellemiségét szeretném körvonalazni, mindenképp kiemelném, hogy óriási teret és szabadságot engedett a szárnyalni akaró hallgatónak, abszolút mértékben támogatva a tehetséggondozást.

Harmadsorban beszélnem kell még a Temesvári Pelbárt Tudományos Diákköréről, amelynek műhelyében olyan magas színvonalú tanulmányok születhettek meg tudós tanáraink, főképp szép emléké János István tanár úr vezetésével, amelyekkel bátran léphettünk versenyre az Országos Tudományos Diákköri Konferencián egyetemista hallgatótársainkkal szemben. 1999-ben a Pécsen megrendezett OTDK-n harmadmagammal vettem részt: Antal Balázs és Mercs István kollégáimmal. Milyen éleslátásúak voltak tanáraink, hogy láttak bennünk fantáziát, hiszen nem hoztunk rájuk szégyent: ma mindhárman doktorált irodalomtörténészek vagyunk, Balázssal pedig a szépirodalom berkein belül is tevékenykedünk.

Nem feledkezhetem meg azonban arról sem, hogy a főiskola elsősorban tanárrá kívánt nevelni bennünket, belénk plántálva a tanári létérzés szépségét, a tanári hivatástudatot. Ezért is történhetett meg, hogy a főiskola befejeztével gondolkodás nélkül léptem pedagógus pályára Debrecenben, ahol éneket tanítottam elsősorban, de mellette a Debreceni Egyetem kiegészítő magyar szakát végeztem párhuzamosan. Óriási lelkesedéssel vettem fel a munkát 1999-ben egy általános iskolában, ahol 2002-ig tanítottam, majd az egyetemi oklevél megszerzésével 2002 és 2019 között a Medgyessy Ferenc Gimnázium magyartanára voltam. Egyetemi tanulóveim alatt ismertem meg azt a professzort, aki nyíregyházi tanárainknak is, Jánosi Zoltánnak, Karádi Zsoltnak, Gerliczki Andrásnak is témavezetője volt: Görömbei András professzor úr doktori iskolájába felvételiztem, majd a sikeres felvételi után ott szereztem PhD-fokozatot summa cum laude minősítéssel.

*

Amikor 2006-ban a Debrecenben megrendezett Hungarológiai Kongresszuson elhangzott az előadásom, a Nyíregyházi Főiskola akkori rektora, Jánosi Zoltán professzor úr szót kért. Akkor mondta azt a kettős hasonlatot, hogy a Nyíregyházi Iskola micsoda felszállópálya volt egyeseknek, illetve sokunknak, és, hogy mintegy a fészkealjából kiröppenve milyen magasra és messzire ívelőn tudtunk szállni, és hogy erre ő személy szerint mennyire büszke.

Akkor nem tudtam erre hirtelen kellőképpen reagálni, de most, 16 év elteltével, megragadva ezt a nem hétköznapi pillanatot, hadd köszönjem meg költő-író-irodalomtörténész társaim nevében is mind az Irodalom, mind a Nyelvészeti tanszéknek, és jómagam az Ének-zene tanszéknek is, hogy szerte az országban, világban magunkénak mondhatjuk azt a nyíregyi morált, amivel a nagybetűs Nyíregyházi Iskola látott el bennünket életre szólóan. Személy szerint tartást, a tanári pálya iránti hűséget, a tantárgyak iránti alázatot kaptam a Nyíregyházi Iskolától. Gyerekek iránti tiszteletet is tanultam, és legfőképp szeretetet, mellyel a tudás vállalhatóan átadható. S ha hűsz

évnvi tanítás után rossz szájjal mondom is ki, hogy pályaelhagyó lettem, azért annak gyökere, hogy ma a tudományos és szépírói életemet élem, szintén a Nyíregyházi Iskolához vezet vissza.

Hihetetlenül felemelő érzés volt a Nyíregyház Főiskola fészekaljából kiröppenve most újra visszaszállva mindezt felidézni. Egyetlen szó maradt csak hátra: Nyíregyházi Iskola! KÖSZÖNÖM!

*

Előadásom hátralévő részében pedig engedtessek meg nekem megemlíteni azokat az alma materhez tartozó egykori hallgatókat, akik most itt nem juthattak szóhoz, de szintén sokat köszönhetnek Nyíregyházának.

Két kolléganőmet-barátnőmet kell kiemelnem: az 1976-ban végzett Toldi-díjas, Zrínyi-kutató MOHÁCSI ÁGNEST és az immár 21 kötetel rendelkező József Attila-díjas költőt, író, irodalomtörténészt, KELEMEN ERZSÉBETET, aki 1986-ban fejezte be tanulmányait a BGYTKF-en. Mindketten magyar-ének-zene szakos hallgatók voltak egykoron.

A sokat emlegetett, 1994-ben létrejött Ampho Kör alapítója Horváth Orsolya volt, akinek 1999-ben jelent meg verseskötete *Kihagyott helyek* címmel.

A nyíregyházi közönségnek nem kell bemutatnom Nagy Zsukát, aki nemcsak a főiskola, hanem városa hírnevét is öregbíti mind a mai napig az országban, sőt határainkon túl is. Nagy Zsuka hat kötetes Ratkó-díjas, Bella István-díjas és Megyei Prima Különdíjas költő, író. A Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár Kamasz Terasz irodalmi műhelyét vezeti Béres Tamással együtt.

Folytatva a sort, akikről érdemes szólnunk:

DR. ANTAL BALÁZS Füst Milán-díjas költő, író, irodalomtörténész, jelen intézmény Irodalomtudományi Intézetének egyetemi docense, 2007–2011 között *A Vörös Postakocsi* szerkesztője.

DR. MERCS ISTVÁN irodalomtörténész, a Móricz Zsigmond Kulturális Egyesület elnöke, az MTA köztestületi tagja, az MTA pedagógus kutatói pályázatának nyertese. Fő tudományos tevékenysége: a késő barokk kor prédikációirodalmának vizsgálata. *A Modus Hodiernus* könyvsorozat szerkesztője.

ANTAL ANIKÓ ZSUZSANNA, Torontóban élő 3 kötetes magyar-francia szakos tanár, költő, író, aki különleges missziót teljesít választott második hazájában: a torontói Arany János Magyar Iskola igazgatójaként sokat tesz a magyar kultúra, a magyar szellemiség ápolásáért.

SZELES JUDIT 1996-ban végzett magyar-angol szakon. Svédországban élő költő, író. *Az Ilyen svéd, a Szextáns* c. izgalmas skandináv felhangú verseskötetek után az idén az *Ibsen a konyhában* c. novelláskötettel jelentkezett a Prae Kiadónál. Líra kategóriában a *Szextáns* Merítés-díjban részesült.

KÁNTOR ISTVÁN 1994-ben magyar-népművelés szakon végezte tanulmányait. Az MTV híradójánál kezdte pályafutását, a Duna Televízió rendezője lett. Az első filmet a *Himnuszról*, Szabó Pálról és Ratkó Józsefről ő készítette. A Kölcsey Társaság alelnöke, Tokaji Hordó-díjas rendező.

FÁBIÁN GYÖRGY 1998–2002 között volt a főiskola hallgatója magyar-kommunikáció szakon. Újságíró, a *Hajdú-bihari Napló* szerkesztője. Kiváló helyesírását a Kárpát-medencei korrektor versenyen kamatoztatta mostanában, melynek első helyezettje lett.

DR. NAGY BALÁZS 2003-ban szerzett diplomát szintén magyar-kommunikáció szakon. Jelenleg az intézmény Óvó- és Tanítóképző Intézetének oktatója, irodalomtudományból szerzett tudományos fokozatot. Fő kutatási területe az irodalom új közlésmódjainak, a digitális irodalomnak a sajátosságai; a szakrális költészet; a gyermekirodalom jellegzetességei.

DARVASI FERENC Mándy Iván-kutató, Darvasi Ferenc hiánypótló beszélgetései Mándy életé lehetősé leg több korszakában, helyszínén és fordulópontján mutatja be a *Köztünk vagy* című színes interjúkötetben.

VARGA ZOLTÁN TAMÁS kétkötetes szerző: *A kert. Lassú mozgás* 2008-ban a JAK-füzetek sorozatban látott napvilágot, Makói Medáliák-díjat nyerte el, 2. kötetét, *A fényrajzoló*t is a Litera.hu mutatta be.

BÉRES TAMÁS magyar szakos tanár, író, szerkesztő, szociológus, a Nyíregyházi Egyetem Kommunikációs- és Marketing Irodájának irodavezetője. Kötetei: *Csücskök*, *Igric nagy*i, *Zöldségeskönyv*. Jelenleg szociográfiákat, novellákat és meséket ír. 2018-tól a Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár Kamasz Terasz című irodalmi műhelyének vezetője Nagy Zsuka költővel.

SZILÁGYI PÉTER a Móricz Zsigmond Emlékház vezetője volt Prügyön. Ehhez kapcsolódik a *Móricz Zsigmond nyomában Prügyön* c. gyűjteményes kötet szerkesztése is.

Velük együtt vallom, hogy a nyíregyházi főiskolás évek mély nyomot hagytak bennünk, olyan nyomot, amellyel jó együtt élni, amelynek emlékeivel jó együtt lélegezni.

Végezetül egy verssel búcsúzom.

A Nyíregyházi Iskola

Három sör, két cukormentes kóla és egy meggyes forró csoki (miből nem volt más, abból is csak tavalyi) között koccantak a poharak, a habok néhol összemosódtak, a tejszínhabos sörnek és a sörhobos csokinak, kólának társaságában kerestük emlékeinket: egy belvárosi szegleten, lenn a délibábos-másnapos horkolásokon innen és túl ismét

meg akartuk váltani a világot, de főképp az irodalmat, mint húsz évvel ezelőtt, amikor eladtuk lelkünket egy-egy pohár borért a kóli alagsorában: oda költöztettük másik énünket, ott szavaltunk el akkor egy egész temetőnyi csöndet, magunktól, másoktól vett szövegeket... és most felgyűrődik a múlt: röhejes kacagásban tör ki rajtunk közös titkaink néhány anekdotája, amiket mi értünk csak, de azt aztán félszavakból, és eszünkbe jutnak a többiek, Orsistól, Anikóستól... ontológiai magányunkban duruzsoljuk, hogy hogyan lettünk költőtollkoptatók, de mi szárnyakat növesztettünk, hol csúnya sasszárnyakat, hol fecskefarkúakat, hogy a Nyíregyházi Iskola fészekaljából kiröppenne szeljük át az Ady-óceánt, majd diadalittasan törjünk be a poézisbe, hogy Pistánk mandulafácskája is virágozzék a tokaji télben, aztán deresedő-hulló hajszálunk elégiájában horzsoljuk össze a múltat a jelennel, hogy aztán egy pillanatra kibéleljük magunkat a csönddel... avarboglyákat épít körénk az emlékezet, hogy volt egyszer egy tanoda, neve: Nyíregyházi Iskola, mely felszállópálya volt sokunknak, onnan röppenve a magasba, szárnyalunk ma is az irodalom tejhabos egén, s az amphások nevét s hevét felidézve gagyogunk s ragyogunk, aztán dadogni tanulunk, hogy talán mégsem tudjuk megváltani, de legalább mi, ugyebár megpróbáltuk, és hogy minden félrecsúszott szavunkban a szeretet intonál, morális tartásunk pedig nem enged pózokat, csak félig kigombolt ingnyakakat... lezseren félvállra ejtett kabátok vagyunk, dülöngélünk vonaton és bicajon s nem áruljuk el senkinek, hogy egy a jelszónk: „adja fel más!”

Köszönöm a megtisztelő figyelmet!